

ХУЛОСАИ

комиссияи ташхиси шурои диссертациони 6D.KOA-050 дар назди Донишгоҳи технологии Тоҷикистон оид ба диссертатсияи номзади Муродов Амиршоҳ Амиралихонович дар мавзуи «Технологияи муфиди беҳгардонии сифати баъзе равғани растаниҳои ғизой», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори PhD аз рӯйи ихтисоси 6D072704 - Технологияи равғанҳо, равғанҳои эфирӣ ва маҳсулоти атриётӣю косметикӣ пешниҳод шудааст:

1. **Муҳимияти мавзӯ.** Зиёдшавии аҳоли дар сайёраи Замин, тағйирёбии иқлим, норасоии об дар соҳаҳои кишоварзӣ ва истифодаи растаниҳои ғизой ба сифати ашёи хом дар истеҳсолоти химиявӣ боиси ба миён омадани мушкилот дар амнияти озуқаворӣ гардида истодааст.

Аз ҳамин лиҳоз, коркарди навҳои нави маҳсулоти хӯрока аз растаниҳои муфид, коркарди вариантҳои оптималии ҳосил намудани равғанҳо, сафедаҳо, ангиштобҳо, витаминҳо ва дигар пайвастаҳои химиявие, ки марбут ба ғизо мебошанд айни замон яке аз масъалаҳои актуалии илм ва истеҳсолоти муосири соҳаи ғизо ба ҳисоб меравад.

Дар баробари ин, масъалаҳои барқарорнамоии равғанҳои истифодашуда ва беҳгардонии сифат ва хосиятҳои органолептикии онҳо низ аз аҳамият ҳолӣ набуда, дастовардҳои илмӣ дар ин самт метавонанд дар оянда дар ҳалли ин мушкилот замимагузорӣ намоянд.

Яке аз масъалаҳои ҳалталаб дар ин самт, ин зиёд намудани муҳлати истифодаи ғизоии равғанҳо мебошад. Дар ин ҷода истифодаи антиоксидантҳои табиӣ метавонанд дар беҳгардонии сифати равғанҳо ҳангоми нигоҳдорӣ ва коркарди термикӣ мусоидат намоянд. Дастовардҳои илмӣ дар ин ҷода метавонанд на танҳо дорои аҳамияти амалӣ бошанд, инчунин натиҷаҳо метавонанд назарияҳои мавҷудбударо такмил диҳанд. Ин чанбаҳо аз он гувоҳӣ медиҳанд, ки кори

диссертационии мазкур айни замон муҳим, саривақтӣ ва хеле ҳам мубрам ба ҳисоб меравад.

Диссертатсия дар кафедраҳои коркарди энергиябарандаҳо ва хизматрасонии нафту гази Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи ак. М.С. Осимӣ ва технологияи коркарди маҳсулоти кишоварзии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш.Шоҳтемур омода гардидааст.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот: Омӯзиши раванди оксидшавии рағани растаниҳо ҳангоми нигоҳдорӣ ва коркарди термикӣ, инчунин коркарди технологияи муфиди барқароркунӣ, беҳгардонии сифат ва хосиятҳои органилептикии бо истифода аз антиоксидантҳо ва адсорбентҳо мебошад.

Барои ноил шудан ба мақсад дар қори диссертационӣ вазифаҳои зерин мавриди омӯзиш қарор гирифтаанд:

- омӯзиши нишондиҳандаҳои технологии баъзе рағани растаниҳои ғизой ва худрӯй аз қабилҳои рағани пахта, рағани зағир, рағани ангури худрӯй ва мушхор;

- муайян намудани зичӣ, нишондиҳандаи шикасти рӯшноӣ, адади кислотагӣ, адади собунонӣ, адади эфирӣ ва адади йодии рағанҳои таҳқиқшаванда;

- таҳлили ҷанбаҳои физикию химиявии раванди талхшавии рағанҳо ҳангоми нигоҳдорӣ ва коркарди термикӣ;

- коркарди технологияҳои муфиди барқароркунӣ (регенератсия)-и рағанҳои растанигии истифодашуда;

- коркарди технологияҳои муфиди безаргардонии баъзе рағанҳои техникии растанигӣ;

- таҳқиқи таъсири фенолҳои табиӣ (пирокатехин), витамини С ва витамини Е ҳамчун антиоксидант дар раванди оксидшавии рағанҳои хурданӣ ҳангоми нигоҳдорӣ ва коркарди термикӣ.

Навгони илмӣ диссертатсия: Тавассути истифодаи тариқаҳои техникаи липидология ва методҳои таҳлили ҷарбу рағанҳо раванди

оксидшавии равғанҳои пахта, зағир ва баъзе равғани растаниҳои хурдӯй омӯхта шудааст. Барои суст намудани суръати реаксияи оксидшавии равғанҳои таҳқиқшаванда аз як қатор антиоксидантҳо аз қабели феноли пирокатехин, токоферолҳо ва витамини С истифода гардидааст. Муайян карда шудааст, ки барои суст намудани суръати реаксияи оксидшавии равғани пахта ҳангоми нигоҳдори пирокатехин нисбатан афзалиятнок мебошад. Барои ҷудо намудани пирокатехин аз таркиби тухми мушхор технологияи муфид коркард гардидааст. Дар рафти пажӯҳиш ва таҳқиқотҳо инчунин технологияи нави барқароркунӣ ва безараргардонии равғанҳои ғизоии истифодашуда коркард гардида чанбаҳои технологӣ ва физику – химиявӣ технологияи коркардшуда муайян карда шудааст.

Нуктаҳои, ки барои ҳимоя бароварда мешаванд:

- нишондиҳандаҳои физику – химиявӣ ва технологияи равғани пахта, зағир ва равғанҳои як зумра растаниҳои хурдӯйи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- вобастагии таркиби химиявӣ равғани ҷудокардашуда аз технологияи истифодашуда;
- тағйирёбии нишондиҳандаҳои адади кислотагӣ, адади собунонӣ, адади эфирӣ ва адади иодӣ ҳангоми нигоҳдории равғанҳои таҳқиқшаванда;
- таъсири антиоксидантҳои истифодашуда ба суръати оксидшавии растаниҳои таҳқиқшаванда;
- чанбаҳои физику – химиявӣ ва технологияи беҳгардонии сифати равғани растанӣ бо истифода аз гилхокҳои маҳаллӣ;
- чанбаҳои технологияи истехсол намудани сӯзишвории биологӣ дар асоси равғанҳои техникӣ.

Саҳми шахсии докталаби дарёфти дарачаи илмӣ. Саҳми шахсии муаллиф дар таҳлили шарҳи адабиёт, вазифагузорӣ ва ҳалли вазифаҳои гузошташуда, ташкили шароити мусоид барои гузаронидани пажӯҳиш

ва таҳлилҳо дар шароити лабораторӣ, таҳқиқоти сахроӣ ва эксперименталӣ, таҳлили натиҷаҳои бадастовардашуда, ҷамъбасти мазмуни асосӣ ва хулосаҳои рисола иборат мебошад.

Интишори натиҷаҳои диссертатсия. Вобаста ба натиҷаҳои таҳқиқот дар доираи мавзӯи кори илмӣ ва натиҷаҳои асосии бадастомада 10 мақолаи илмӣ ба нашр расонида, 1 нахустпатент, 2 санади ҷорикунӣ дар истеҳсолот ва 1 санади ҷорикунӣ дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ низ татбиқ гардидааст. Аз ин шумора, як мақола дар маҷаллаи байналмилалии “Science of Europe”, 1 мақола дар маҷаллаи назариявӣ ва илмию истеҳсолии “Кишоварз”- и Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур, 1 мақола дар маҷаллаи илмӣ - амалии “Паёми Донишгоҳи технологии Тоҷикистон”, 1 мақола дар маҷаллаи илмӣ - амалии “Паёми Донишгоҳи миллӣ Тоҷикистон”, 2 адад мақолаи дигар дар маҷаллаи илмӣ «Илм ва фановарӣ»-и Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 4 мақола дар конфронсҳои ҷумҳуриявӣ ва хориҷ аз кишвар ба таъб расидаанд.

Соҳтор ва ҳаҷми диссертатсия. Рисола аз муқаддима, се боб, хулосаҳои умумӣ, 145 рӯйхати адабиёти истифодашуда дар ҳаҷми 143 саҳифаи ҷопи компютерӣ тартиб дода шуда, аз 28 ҷадвал ва 8 расм иборат мебошад.

2. Диссертатсия ба талаботи банди 2 ва 3-и тартиби меъёрҳои дарёфти дараҷаҳои илмӣ ва омодагии диссертатсия, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад. Диссертатсия аз тарафи муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои ягонагии дохилӣ мебошад. Натиҷаҳо ва нуктаҳои навини илмӣ барои ғимоя пешниҳодшуда саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд.

3. Мавзу ва мазмуни таҳқиқот ба шиносномаи ихтисоси 6D072704 - Технологияи рағғанҳо, рағғанҳои эфирӣ ва маҳсулоти атриётӣю косметикӣ, ки аз рӯйи он ба шурои диссертатсионӣ мувофиқи фармоиши

Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз санаи 3-уми апрели соли 2023, таҳти №51/х.я ҳуқуқи қабули диссертатсияро барои ҳимоя дода шудааст, мувофиқ мебошад. Ҳамзамон таҳқиқот ба талаботи Феҳристи ихтисосҳое, ки аз рӯйи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон унвонҳои илмӣ дода мешаванд ва бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-уми марти соли 2023, таҳти №4 тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад.

4. Дар таҳқиқоти диссертатсионии А.А. Муродов истифодаи мавод бидуни иқтибос ба муаллиф ё маъхаз мавҷуд набуда, ҳамаи сарчашмаҳои истифодашуда бо ишора ба муаллиф ё маъхаз тавассути иқтибос ба расмият дароварда шудаанд, ки аз ҷиҳати шудани банди 16-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор) гувоҳӣ медиҳад.

Муҳимияти таҳқиқ тозагиҳои илмӣ, пешинаи таҳқиқ аҳамияти назариявӣ амалии диссертатсияро ба назар гирифта, комиссия ба чунин ҳулоса омад, ки диссертатсияи Муродов Амиршоҳ Амиралихонович дар мавзӯи **«Технологияи муфиди беҳгардонии сифати баъзе рағғани растаниҳои ғизой»**.- Душанбе, 2023. - 143 саҳ. таҳқиқоти ба итмомрасидаи комил буда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст.

Бандҳои 57 ва 60-и Низомномаи намунавӣ оид ба шурои диссертатсиониро, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ гардидааст, ба роҳбарӣ гирифта, комиссия пешниҳод менамояд:

Диссертатсияи Муродов Амиршоҳ Амиралихонович дар мавзӯи **«Технологияи муфиди беҳгардонии сифати баъзе рағғани растаниҳои ғизой»**, ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори PhD аз рӯйи ихтисоси 6D072704 - Технологияи рағғанҳо, рағғанҳои эфирӣ ва маҳсулоти атриётӣ косметикӣ, ба шурои диссертатсионии 6D.KOA-050-и дар назди Донишгоҳи технологии Тоҷикистон барои ҳимоя қабул карда шавад.

1. Муқарризони расмӣ аз рӯи диссертатсия шахсони зерин таъйин карда шаванд:

- **Давлятназарова Зулфия Буриевна** - доктори илмҳои биология, муовини директори Институти ботаника, физиология ва генетикаи растениҳои АМИТ;

- **Обидов Чамшед Маҳмадназарович** – номзоди илмҳои химия, дотсенти кафедраи химияи биорганикӣ ва физколлоидӣ Донишгоҳи давлатии тибии Тоҷикистон ба номи А. ибни Сино;

2. Ба ҳайси муассисаи тақриздиханда- Муассисаи давлатии таълимию илмии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, кафедраи биохимия таъйин карда шавад.

3. Барои нашри эълон оид ба ҳимояи минбаъда ва ҷойгир намудани **автореферати диссертатсия** дар сомонаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳамзамон барои ҷопи **автореферати диссертатсия** бо ҳуқуқи дастнавис иҷозат дода шавад.

Раиси комиссия:

доктори илмҳои химия, и.в., профессор

аъзои шурои диссертатсионӣ

Раҷабзода С.И.

Аъзои комиссия:

номзоди илмҳои техникаӣ, дотсент

аъзои шурои диссертатсионӣ

Мирзозода Г.Х.

номзоди илмҳои химия, дотсент

котиби шурои диссертатсионӣ

Икромӣ М.Б.